

Η Ιερά Μονή της Παναγίας της Χοζοβιώτισσας

/ Οδοιπορικά - Προσκυνήματα / Πολυμέσα - Multimedia

image not found or type unknown

http://www.diakonima.gr/wp-content/uploads/2017/06/18769611_684818905037697_90084

Η Μονή Βρίσκεται στην Νότια, απόκρημνη και αλίμενη ακτή της Αμοργού, φωλιασμένο μέσα σε αγκαθωτούς, απειλητικούς βράχους και είναι ορατό μόνον από το πέλαγος, που απλώνεται απέραντο κάτω από τα βράχια, 300 μέτρα.

Η Μονή είναι γνωστή και ως Μονή Κυνηγημένη, η Μονή των Σκαλιών αφού πρέπει να ανέβεις 350 σκαλιά μέχρι την είσοδό της, είναι η Προστάτιδα της Αμοργού ενώ έγινε ιδιαίτερη γνωστή το 1988 όταν ο Γάλλος σκηνοθέτης Luc Besson γύρισε εκεί αρκετά πλάνα της ταινίας του “Απέραντο Γαλάζιο”, ειδικά μερικές σκηνές στην υπέροχη παραλία της Αγίας Αννας ακριβώς κάτω από την Μονή.

Το κτίριο εκτείνεται σε μήκος 40 μέτρων, ενώ το πλάτος του δεν ξεπερνά τα 5 μέτρα και εξ αιτίας του μικρού πλάτους τα 8 επίπεδα – «όροφοι», δεν συναντώνται σχεδόν σε κανένα σημείο. Κλίμακες στενές, πέτρινες, κτιστές ή λαξευμένες στον βράχο, οδηγούν στους οκτώ «ορόφους».

Καμάρες, τόξα, βυζαντινού τύπου ή οξυκόρυφα των χρόνων της Ενετοκρατίας (1296 - 1537), κτισμένα με πέτρες ή πωρόλιθο από την Μήλο, ξυλοδόκαρα και ξυλοδεσιές χαρακτηρίζουν τον περίπλοκο, δαιδαλώδη εσωτερικό χώρο. Τα πολυάριθμα κελλιά των Μοναχών, η τράπεζα, τα μαγειρεία, οι φούρνοι, οι αποθήκες, τα πατητήρια, οι στέρνες και τα πηγάδια, όλα σφηνωμένα μέσα στον φυσικό βράχο που μεταμορφώνεται σε λειτουργικό οικοδομικό στοιχείο και συνθέτουν ένα θαυμαστό δείγμα ανώνυμης λειτουργικής λαϊκής αρχιτεκτονικής.

Στο μικρό, μονόχωρο, καμαροσκέπαστο εκκλησάκι βρίσκονται μεταξύ άλλων, και οι ζωντανές μαρτυρίες της τοπικής προφορικής παράδοσης για την καταγωγή της εικόνας από τα Χόζοβα (ή το Χόζοβο) της Παλαιστίνης: οι δύο ενεπίγραφες εικόνες της Παναγίας της Χοζοβιώτισσας ή ΧΩΖΗΒΙΤΙΣΣΑΣ, και η σιδερένια «σμίλη» του αρχιμάστορα, ζωντανό σημάδι της διήγησης «για την ακριβή θέση που όρισε η Παναγία να κτιστεί ο ναός της».

Αλλά και για την ιστορία της ίδρυσης της Μονής σημαντικό υλικό τεκμήριο αποτελεί το ασημένιο ενεπίγραφο εξαπτέρυγο, που αναφέρει ότι «ανεκενίσθη παρ’ Αλεξίου βασιλέως του μεγάλου Κομνηνού», του Αυτοκράτορος του Βυζαντίου

Αλεξίου του Α΄ Κομνηνού (1081 - 1118) αλλά και με τα πατριαρχικά σιγίλια Ιερεμίου Β΄ (1583) και Τιμοθέου Β΄ (1613).

Το όνομα Χοζοβιώτισσα, αψευδής μαρτυρία του ιστορικού πυρήνα της τοπικής προφορικής παράδοσης, δημιουργήθηκε από παραφθορά του «Χοζιβίτισσα» ή «Κοζιβίτισσα», από το τοπωνύμιο Χοζιβά ή Κοζιβά στους Αγίους Τόπους, σήμερα στην περιοχή Wadi Qilt της Ιεριχούς, όπου, σύμφωνα με γραπτές μαρτυρίες των Βυζαντινών χρόνων, υπήρχαν από τους πρώτους Χριστιανικούς χρόνους σημαντικά ορθόδοξα Μοναστήρια.

Στα χρόνια της Εικονομαχίας, τον 8ο και 9ο αιώνα, ορίζει ρητά τοπική, έως σήμερα ζωντανή, προφορική διήγηση, την «διά θαλάσσης, με θαυματουργό τρόπο, έλευση της εικόνας της Παναγίας στον ορμίσκο της Αγίας 'Αννας», πλησίον της Μονής.

Η χρονολόγηση της Μονής είναι άρρηκτα δεμένη με το όνομα Χοζοβιώτισσα, και, εν πολλοίς, στηρίζεται και στην προφορική παράδοση.

Ο συσχετισμός των διηγήσεων με τις πληροφορίες των βυζαντινών Χρονογράφων, κυρίως του Θεοφάνους, η συνεξέταση των ιστορικών γεγονότων, των αναταραχών, στον γεωγραφικό χώρο της Μεσογείου και της Παλαιστίνης καθώς και των μεταγενεστέρων γραπτών μαρτυριών που παραδίδουν οι Κώδικες και τα πατριαρχικά Σιγίλλια της Μονής, επιτρέπουν την χρονολόγηση του πρώτου κτιριακού πυρήνα στον 9ο αιώνα, στά χρόνια της άφιξης της εικόνας.

Την σύνδεση της Μονής με τον αυτοκράτορα Αλέξιο τον Α΄ Κομνηνό, υποστηρίζουν σημαντικές γραπτές, μεταγενέστερες πληροφορίες, όπως οι πατριαρχικές επιστολές, οι οποίες προφανώς ανάγονται στην πρώτη «βασιλικήν χρυσόβουλλον γραφήν» του έτους 1088, που εκχωρούσε σταυροπηγιακά δικαιώματα στην Μονή.

Η έκθεση κειμηλίων της Μονής.

Από το 1978 έχουν εκτεθεί σε δύο βραχοσκεπή στενόμακρα κελιά τα σημαντικότερα κειμήλια της Μονής ενώ το 2007 εγκαινιάστηκε η έκθεση κειμηλίων της Μονής μετά από την επιμέλεια της Δ' Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, με έδρα την Ρόδο.

Η Έκθεση περιλαμβάνει: Χειρόγραφα, γραμμένα σε περγαμηνή και χαρτί, Σιγίλλια και έντυπα Ευαγγέλια. Οι Κώδικες σε μεβράνη (περγαμηνή) χρονολογούνται από τον 10ο έως τον πρώιμο 15ο αιώνα, ενώ οι χάρτινοι ανάγονται στους Βυζαντινούς και Μεταβυζαντινούς χρόνους (13ος - 19ος αιώνας). Σημαντικά δείγματα κεντητικής τέχνης, όπως λειτουργικά άμφια, χρυσοϋφαντα, μερικά στολισμένα με μαργαριτάρια, πούλιες και πετράδια, άλλα κεντημένα με χρυσοκλωστή και

αργυρόνημα, τα περισσότερα έργα του 18ου και 19ου αιώνα.

Ονομαστή είναι η συλλογή χειρογράφων του μοναστηριού, που αριθμεί περί τους εκατό κώδικες, οι οποίοι χρονολογικά εκτείνονται σε ένα ευρύτατο διάστημα, από τον 10ο έως τον 18ο αιώνα, αξιολογότατα, από άποψη περιεχομένου, γραφής και διακόσμησης έργα.

Συμβολή στην έρευνα και διάσωση των θησαυρών της Χοζοβιώτισσας είχαν ο Εμμανουήλ Ιωαννίδης και ο Αντώνιος Μηλιαράκης τον 19ο αιώνα, ο καθηγητής Λίνος Πολίτης (1968-1969) και ο Αγαμέμνων Τσελίκας 1989 από το Παλαιογραφικό Αρχείο του Μορφωτικού Ιδρύματος της Εθνικής Τραπέζης. Συστηματική καταγραφή του συνόλου των κειμηλίων του μοναστηριού πραγματοποίησε, το έτος 1977, η Αμοργιανή καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων Λίλα Μαραγκού, με την προσωπική φροντίδα και την επιστημονική επιμέλεια της οποίας συστήθηκε και η πρώτη επισκέψιμη έκθεση στο Σκευοφυλάκιο της Μονής.

Η επιμέλεια των επισκευών στην Χοζοβιώτισσα και της συντήρησης και παρουσίασης των κειμηλίων έγινε με χρηματοδότηση από τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης, Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Νοτίου Αιγαίου. Εκτίθενται και εξαρτήματα της βαρύτιμης αμφίεσης των αρχιερέων, όπως περίετεχνα δουλεμένες πόρπες για την στήριξη της ιερατικής ζώνης, έργα διαφόρων εργαστηρίων αργυροχοϊκής τέχνης του 18ου και 19ου αιώνα, εγκόλπια, σταυροί κτλ. Πολύτιμα εκκλησιαστικά σκεύη, για τις ανάγκες της λατρείας, σταυροί αγιασμού, ποτήρια μεταλήψεως, μυροδοχεία, δίσκοι για το πρόσφορο και το αντίδωρο, κάδοι αγιασμού, κηροπήγια, καντήλια, θυμιατήρια, κτλ.

Η Μονή του Χοζεβά.

Η εικόνα της Παναγίας της Χοζοβιώτισσας, και κατ' επέκταση το όνομα και η ιστορία του μοναστηριού της Αμοργού, συνδέεται με τους Αγίους Τόπους και την μονή Χοζεβά. Για το μοναστήρι αυτό, ο αρχαιολόγος και αραβολόγος Ιωάννης Μειμάρης γράφει σχετικά: «Το μοναστήρι του Χουζιβά βρίσκεται στην έρημο προς ανατολάς της Αγίας Πόλεως μέσα στη χαράδρα Wady el Qilt, κτισμένο στο βράχο αριστερά του αρχαίου ρωμαϊκού υδραγωγείου μεταξύ της Αγίας Πόλεως και της Ιεριχούς. Στις αρχές του 5ου αιώνα έζησαν σε σπήλαια γύρω από μια εκκλησία, η οποία ήταν αφιερωμένη στον πρωτομάρτυρα Στέφανο πέντε Σύριοι μοναχοί. Περί τα τέλη του 5ου αιώνα στη λαύρα αυτή έζησε ο Άγιος Ιωάννης ο Χοζεβίτης, μετέπειτα μητροπολίτης Καισάρειας της Παλαιστίνης και τον 7ο αιώνα ο Άγιος Γεώργιος ο Χοζεβίτης.

Η παράδοση της Αμοργού για την εικόνα της Παναγίας της Χοζοβιώτισσας είναι σαφής και έχει διατηρηθεί μέχρι τις μέρες μας. Η εικόνα έφτασε στο νησί (θαυματουργικά ή με μοναχούς) από τους Αγίους Τόπους, μέσω Κύπρου, τον καιρό

της Εικονομαχίας. Αυτή η προφορική παράδοση πρέπει να συσχετισθεί με δύο γεγονότα: ότι ο Όσιος Γεώργιος ο Χοζεβίτης καταγόταν από την Κύπρο και ότι έζησε σε μια εποχή που δεν απέχει πολύ από την περίοδο της Εικονομαχίας. Φαίνεται ότι η Κύπρος έπαιξε ρόλο στην πορεία της εικόνας από την Παλαιστίνη στην Αμοργό, κάτι που γνωρίζει η τοπική παράδοση και το διατήρησε προφορικά μέχρι σήμερα. Κάτι άλλο το οποίο μπορεί να έχει την σημασία του, είναι η πολυπληθής παρουσία Γαβαλάδων στην Αμοργό.

Το επώνυμο συναντάται στο Αιγαίο πριν την Φραγκοκρατία και ορισμένοι ερευνητές το συνδέουν με την πόλη Γάβαλα της Συρίας, μια περιοχή που βρίσκεται κοντά στους Αγίους Τόπους. Με άλλα λόγια, υπάρχει η εκδοχή η εικόνα να ξεκίνησε από το μοναστήρι της Παναγίας στο Χοζεβά, στο οποίο ισχυρότερη προσωπικότητα αναδείχτηκε ο Όσιος Γεώργιος, που καταγόταν από την Κύπρο. Μέσω Κύπρου έφεραν την εικόνα στην Αμοργό καταδιωγμένοι από τους εικονομάχους χριστιανοί (μοναχοί και λαϊκοί) και ενδεχομένως σ' αυτούς να υπήρχαν και Γαβαλάδες. Αυτό που έχει σημασία, πάντως, είναι ότι αν εικόνα της Παναγίας που βρίσκεται στο μοναστήρι της Αμοργού, δηλαδή η Παναγία η Χοζοβιώτισσα, έφτασε στο νησί τον καιρό της Εικονομαχίας (δηλαδή πριν 1.200 — 1.300 χρόνια), τότε είναι μία από τις αρχαιότερες εικόνες στον ελλαδικό χώρο. Αν έτσι έχουν τα πράγματα, τότε και το μοναστήρι είναι ένα από τα αρχαιότερα της Ελλάδας, παλαιότερο και από τις μονές του Αγίου Όρους που ιδρύθηκαν τον 10ο αιώνα.

Και βεβαίως είναι το αρχαιότερο μοναστήρι των Κυκλάδων. Η σημερινή του μορφή ανάγεται στα τέλη του 11ου αιώνα, στα χρόνια του αυτοκράτορα Αλέξιου Κομνηνού.

Και με αυτή την χρονολόγηση είναι πολύ παλιό, ωστόσο είναι πιθανό ότι υπήρξε και παλαιότερο οικοδόμημα.

Σε διάφορα παλαιά έγγραφα το μοναστήρι μας αναφέρεται και με τις ονομασίες «Μονή των Σκαλών» και «Νέα Μονή».

Ο Βογιατζίδης υποθέτει ότι η παλαιά μονή ήταν η Αγία Παρασκευή ή Άγιος Γεώργιος ο Βαλσαμίτης. Εκτός από έναν παλαιοχριστιανικό ναό, που ανακαλύφθηκε στα Παραδείσια, δεν φαίνεται να υπάρχει κάποια ένδειξη για ύπαρξη μοναστηριού στην Αγία Παρασκευή.

Ούτε στον Βαλσαμίτη. Συνεπώς, η ισχυρότερη εκδοχή παραμένει αυτή που αναφέρει η προφορική παράδοση.

Δηλαδή, η εικόνα ήρθε από τους Αγίους Τόπους, μέσω Κύπρου, στην Αμοργό πριν

το 900 μ.Χ. και ιδρύθηκε προς τιμήν της μοναστήρι.

Η μονή ανακαινίστηκε και πήρε τη σημερινή της μορφή δυο τρεις αιώνες αργότερα, από τον αυτοκράτορα Αλέξιο Κομνηνό.

Φαίνεται, επίσης, εξαιρετικά πιθανό οι δύο φάσεις ίδρυσης και ανακαίνισης της Χοζοβιώτισσας, να συνοδεύτηκαν από εγκατάσταση στην Αμοργό βυζαντινών οικογενειών, τα επώνυμα των οποίων εξακολουθούν να υφίστανται στο νησί μας. Η προφορική παράδοση για την Χοζοβιώτισσα είναι τόσο ζωντανή όσο και οι άνθρωποι.

Η Αμοργός πήρε το όνομά της από το φυτό αμοργίς, ένα είδος λιναριού από το οποίο φτιάχνονταν οι «άλικοι αμοργίδες», χιτώνες της Αμοργού.

Βρίσκεται στο νοτιοανατολικό άκρο των Κυκλάδων, νοτιοανατολικά της Νάξου και σε απόσταση 136 ναυτικών μιλίων από τον Πειραιά. Η επιφάνειά της εκτιμάται στα 121.464 τ.χλμ., ενώ έχει μήκος ακτών 126 χιλιόμετρα. Είναι μακρόστενο νησί που εκτείνεται από Νοτιοδυτικά προς Βορειοανατολικά με απότομη ορεινή μορφολογία εδάφους και διαθέτει δύο φυσικά λιμάνια, τα Κατάπολα και την Αιγιάλη ενώ πρωτεύουσα είναι η Χώρα Αμοργού με κύριο λιμάνι τα Κατάπολα.

Παλιότερα το μεταφορικό μέσο μέσα στο νησί ήταν τα γαϊδουράκια αλλά πλέον υπάρχει καινούργιος ασφαλοστρωμένος δρόμος που ενώνει τη μια άκρη του νησιού με την άλλη.

Ο επισκέπτης για τη μετακίνησή του μέσα στο νησί μπορεί να ενοικιάσει όχημα ή να χρησιμοποιήσει τη δημοτική συγκοινωνία.

Η Αμοργός συνδέεται καθημερινά με τα λιμάνια του Πειραιά, της Ραφήνας και των υπόλοιπων Κυκλάδων, με ferry boat, flying dolphins, catamaran, αλλά και με το τοπικό πλοίο «Express Σκοπελίτης» στο λιμάνι των Καταπόλων ενώ υπάρχει ακτοπλοϊκή σύνδεση με τη Σαντορίνη και το λιμάνι του Ηρακλείου Κρήτης.

Η Μονή εορτάζει στα εισόδια της Θεοτόκου στις 21 Νοεμβρίου που γίνεται μεγάλο πανηγύρι και προσφέρεται φαγητό και ως γλυκό Αμοργιανό παστέλι που το τοποθετούν πάνω σε φρέσκα φύλλα λεμονιάς και το οποίο φτιάχνουν γυναίκες και άνδρες του νησιού.

Τηλέφωνα: Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων (+30) 22850 71274, Δήμος Αμοργού (+30) 22850 74035 – 71100, Λιμεναρχείο (+30) 22850 71259

Πηγή: greekorthodoxreligioustourism.blogspot.gr